

Nordkystens Fremtid, det er ikke fagligt korrekt at kræve kompensation for sandfodring i form af nye stenrev

Af Karsten Mangor, pensioneret kystingeniør, tidligere chefingeniør på DHI.

Projektet "Nordkystens Fremtid" er i krise fordi miljømyndighederne har krævet bygning af kunstige stenrev som kompensation for den planlagte sandfodring i Natura 2000 område. Kommunerne kan ikke finde penge til disse stenrev.

Ole Juul Jensen, COWI, har haft to debatindlæg i FAA, henholdsvis d. 16.8.23 og d. 30.8.23, som støtter op om den foreslåede sandfodring i projektet "Nordkystens Fremtid" og som baseret på videnskabelige forsøg fastslår at stenrev ikke er egnede som kystbeskyttelse. Jeg tilslutter mig disse synspunkter.

I FAA d. 4.9.23 er der to politiske indlæg, dels af udvalgsformand i Gribskov Kommune (GK), Brian Lyst Jørgensen (DF), og dels af formanden for Radikale Venstre i Halsnæs Kommune, Sten Bager. B.L. Jørgensen nævner at GK ønsker at tage bevillingen på 25 millioner kroner ud af anlægsbudgettet fordi kommunen ikke kan finde midler til den krævede kompensation, og han foreslår i stedet at der indledes forsøg med kystnære stenrev som alternativ kystbeskyttelse. Sten Bager støtter op om Martin Lidegaards forslag til etablering af national strategi for kystbeskyttelse, som foreslået i FAA d. 30.8.23, og han foreslår at vejen frem er kystbeskyttelse i form af miljøvenlige stenrev. Som beskrevet af Ole Juul Jensen vil jeg ligeledes pointere af stenrev ikke er egnet som kystbeskyttelse langs Nordkysten.

Herudover mener jeg at det er en misforståelse fra miljømyndighedernes side at kræve kompensation for sandfodringen i form af etablering af stenrev, som beskrevet i det følgende. Jeg vil desuden pointere at de krævede stenrev ikke er tænkt som et kystbeskyttelsestiltag, men som kompensation for sanddække af naturtypen "stenrev".

Jeg har beskæftiget mig med kystmorfologi og kystbeskyttelse hele min professionelle karriere, heraf 43 år som kystingeniør på DHI.

For at forstå hvorfor Nordkysten er endt som en sandfattig kyst domineret af hård kystbeskyttelse og stenede strande, er det nødvendigt at se på udviklingen af kysten i større perspektiv.

Naturlige processer

Kystmorfologi

Efter sidste istid henlå Nordsjælland som et uregelmæssigt landskab domineret af store fremskudte partier af moræneaflejringer og vanddækkede bugter. Med tiden blev de fremskudte morænepartier borteroderet og havbunden blev efterladt som et abrasionsflak, dvs. en bund

bestående af nederoderet moræneler dækket med spredte forekomster af sten. Oprindeligt havde kysten bugte og fjorde, men over tid opstod udligningskysten, som var domineret af sandstrande, kystnære revleområder og et strandplan med abrasionsbund, med spredte forekomster af sten. Naturtilstanden er således en erosionskyst med jævnt tilbageværende kystlinje.

Biologisk aktivitet

Biologisk set er sandbunden meget rig på liv. Den vidt udstrakte sandbund ud for Sjællands Nordkyst, kendt som vuggen for Kattegats bestand af fladfisk, var således en meget vigtig biotop, selv om den tilsyneladende fremtræder som "nøgen" sandbund. Der henvises til artiklen: "Hård kystbeskyttelse truer kystens naturlige geologi og biologi" af Troels Aagaard mf., som detaljeret beskriver disse forhold.

På den stenede bund er stenene dækket af rødalger på dybere vand og af store brunalger på det lavere vand. Stenene og algerne giver skjul og et vist fødegrundlag for pelagiske fisk (Aagaard).

Indgreb i kysten

Tidligere tiders sten-fiskeri på abrasionsbunden ud for Nordkysten har medført en væsentlig reduktion i mængden af sten i området.

Sandflugt i 1500-1700-tallet medførte et stort sandtab for kysten, hvilket medførte øget kysterosion.

Nordkysten var i begyndelsen af forrige århundrede kun svagt udbygget, men i 1930-erne begyndte udbygningen med sommerhuse at tage til. Kysten var bl.a. attraktiv grundet de brede sandstrande. Den eroderende kyst medførte behov for kystbeskyttelse. Der blev derfor opført en stor mængde kystbeskyttelsesanstalt. Dette medførte, at den naturlige tilførsel af sand til kysten, fra erosion af kystskrænten, blev decimeret. Dette medførte således at sandstrandene blev bortroderet og stenstrande blev dominerende.

Medvirkende til sandmanglen langs kysten er ligeledes at sand blev fanget som tilsanding ved havnene og ved de store bølgebrydere, og at sand fra oprensninger i havneindsejlinger blev klappet på dybt vand.

Klimaændringerne medfører stigende havniveau stormflodsvandstande og hyppigere storme. Disse forhold vil øge kysterosionen og risikoen for oversvømmelse langs Nordkysten.

Nordkystens Fremtid, og tidligere undersøgelser

Tilbage i 1977 startede forløberen for det nuværende projekt: "Nordkystens Fremtid", dengang hed projektet: "Nordkysten. Kystpleje og kystsikring". Allerede dengang var der fokus på en koordineret løsning langs hele Nordkysten, og sandfodring var en væsentlig del af den anbefalede løsning. De foreslåede kystsikringstiltag blev dog aldrig gennemført grundet manglende enighed om finansieringen.

I 2016 startede det nuværende projekt, nu med de 3 kystkommuner: Halsnæs, Gribskov og Helsingør Kommuner som initiativtagere. Genoptagelsen af fællesprojektet skyldtes til dels de omfattende skader langs hele Nordkysten som opstod under stormen Bodil i december 2013, men også i en stigende erkendelse af nødvendigheden for en koordineret indsats for kystbeskyttelse af hele Nordkysten bl.a. grundet det øgede pres på kysten forårsaget af klimaændringerne. Der er gennem projektet opnået enighed om løsningsmetoden, som i hovedsagen omfatter etablering af en ensartet beskyttelsesgrad langs hele Nordkysten, ved en kombination af offentligt finansieret sandfodring og privat finansieret skræntfodsbeskyttelse.

Krav om kompensation for tildækning af "stenrev" i Natura 2000 området "Gilleleje Flak og Tragten"

Den centrale del af Nordkysten er omfattet af Natura 2000 området "Gilleleje Flak og Tragten". I dette område kræver miljømyndighederne at den del af stranden og strandplanet, som lejlighedsvis dækkes af sand ved den foreslåede sandfodring, skal kompenseres ved etablering af nye stenrev i området.

Som det fremgår af ovenstående beskrivelser, er tilstedeværelsen af havbundtypen "stenrev" langs dele af Nordkysten ikke naturlig, men skyldes hovedsagelig de omtalte tidligere anlægsaktiviteter langs kysten. Den foreslåede sandfodring skal således betragtes som en reetablering af tidligere tiders sanddominerede strandplan og strand. Derfor er det ikke fagligt korrekt at kræve kompensation for sandtildækningen af den nuværende stembund, selvom udpegningsgrundlaget for Natura 2000 området formelt, men i den aktuelle sag helt naturstridigt, beskriver tildækning af stembund som en skadevirkning.

Manglen på sten på abrasionsbunden søværts for strandplanet skyldes hovedsagelig tidligere tiders sten-fiskeri. Hvis "knapheden" af sten på abrasionsbunden af miljømyndighederne betragtes som et problem der skal afhjælpes, må dette være et separat projekt, som ikke kan hæftes op på den foreslåede sandfodring langs strandene.

Jeg vil hermed indtrængende opfordre miljømyndighederne til af frafalde kravet om etablering af stenrev som kompensation for tildækning af stenet havbund på strandplanet ved den planlagte sandfodring!